



LOPPURAPORTTI

RAN-tutkimusvierailu aiheesta väkivaltainen äärioikeistolaisuus
6.–7.3.2023, Tukholma, Ruotsi

Ruotsin lähestymistapa väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden selvittämiseen

Keskeiset tulokset

Väkivaltainen äärioikeistolaisuus jatkaa kasvamistaan uhkana Euroopassa ja sen ulkopuolella. Väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden erilaisten ilmenemismuotojen käsittelyssä laajaa kokemusta on kartuttanut Ruotsi. **RAN-toimijoiden tutkimusvierailulla väkivaltaisesta äärioikeistolaisuudesta** 6.–7.3.2023 Ruotsin Tukholmaan 14 toimijaa eri puolilta Eurooppaa saivat mahdollisuuden kerätä ensi käden tietoa useiden sellaisten organisaatioiden toiminnasta, jotka ovat osa Ruotsin koko yhteiskunnan laajuista lähestymistapaa väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden ja siihen liittyvien ongelmien selvittämiseen.

Kokoontumisen osallistajat muodostivat monimuotoisen ryhmän asiantuntijatoimijoita, mukaan lukien paikallisia toimijoita, joiden tausta on muun muassa sosiaalityössä, vaihtoehtoisten narratiivien kampanjoinnissa, ääriilikkeistä irtautuneiden auttamisessa (Exit-toiminta) ja vankilapalveluissa. Osallistujat oppivat Ruotsin väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden historiasta ja siitä, kuinka kansainväliset ja geopoliittiset kehityssuunnat vaikuttavat siihen Ruotsissa. Ensimmäisenä päivänä he vierailivat paikan päällä kahdessa organisaatiossa: Ruotsin valtionhallinnon organisaatiossa **Väkivaltaisen äärimmäisyyden ehkäisykeskus** (*Center mot våldsbejakande extremism* (CVE)) ja Fryshuset-nuorisokeskuksessa, jossa **Exit Sweden** -ohjelman toimitilat sijaitsevat. Kokoontumisen toisena päivänä keskusteltiin lisää Ruotsin väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden historiasta ja sen ilmenemismuodoista eri EU-jäsenmaissa sekä siitä, missä määrin opittua voidaan soveltaa osallistujien omassa ympäristössä.

Seuraavassa on joitain keskustelun **pääkohtia**.

- Kansalliset valtionlaitokset voivat tukea paikallisia viranomaisia asiantuntemuksen jakamisessa ja mahdollisen radikalisaation kanssa toimimisessa. Paikalliset viranomaiset hyötyvät kansallisten tukirakenteiden käytöstä ja siitä, ettei niiden tarvitse täysin muodostaa omaa lähestymistapaa.
- Menestyksellä Exit-toiminta pohjautuu ensisijaisesti luottamukseen perustuvan suhteen rakentamiseen ja uskottavaan viestin välittämiseen asiakkaalle. Vain näin yksilö voidaan ohjata pois ääriilikkeen vaikutuspiiristä. Asiakkaiden saaminen pois mukavuusalueiltaan vie yleensä aikaa ja resursseja, mutta se on välttämätön lähestymistapa muutoksen luomiseksi.
- Niin Ruotsissa kuin muissakin Euroopan maissa väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden maiseman monipuolistuminen asettaa isoja haasteita. Kun kymmenen vuotta sitten väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden liikkeet olivat helposti tunnistettavissa, nykyään äärioikeistolaiset ammentavat vaikutteita ideologiaansa monesta suunnasta ja radikalisoituvat enimmäkseen verkossa poissa laitosten näkyviltä. Tämä tekee ongelman selvittämisestä yhä monimutkaisempaa. Äärioikeiston narratiivien julkista normalisointia vastustavan vahvan kansalaisyhteiskunnan rakentaminen on välttämätön tapa vastata tällaisiin kehityssuuntiin.
- On median vastuulla arvioida, vaikuttaako sen ääriryhmien toimintaa näyttävä tuotanto negatiivisesti haavoittuvaisiin yksilöihin, sekä mukauttaa toimintaansa tämän mukaisesti.

- Tietosuoja ja tietojen jakaminen tällaisten tapausten käsittelyssä luovat haasteita monille sidosryhmille ympäri Eurooppaa. Tehokkaiden järjestelmien kehittäminen toimijoiden työhön on ratkaisevan tärkeää väkivaltaiseen ääriilikeitoimintaan osallistumisen ennaltaehkäisyssä ja siihen vastaamisessa. Esimerkkinä asianmukaisten sidosryhmien tuomisesta yhteen vastausten ja lähestymistapojen yhdistämistä varten keskusteluissa mainittiin infotalot.
- Toimijat korostavat läheisten kenttien (esim. syrjintä, vihapuhe, sukupuoleen perustuva väkivalta) samankaltaisuutta ja limittäisyyttä. He myös painottavat jo olemassa olevista järjestelmistä ja lähestymistavoista oppimista ja niiden hyödyntämistä väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden lähikentillä.

Tämä raportti alkaa lyhyellä (väkivaltaisten) äärioikeistoryhmien historialla Ruotsissa. Sen jälkeen selitetään kahden organisaation lähestymistavat ja asema Ruotsin kansallisessa lähestymistavassa tutkimusvierailulla annettujen esitysten perusteella. Lopuksi esitetään keskustelun kohokohtat sekä katsaus tulevaan.

Väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden historia Ruotsissa

Väkivaltaisella äärioikeistolaisuudella on pitkä perinne Ruotsissa. Ensimmäinen natsipuolue perustettiin vuonna 1924, ja pian toisen maailmansodan jälkeen uusfasistiset ja uusnatsistiset ryhmät järjestäytyivät uudelleen sodanjälkeisenä aikana ⁽¹⁾.

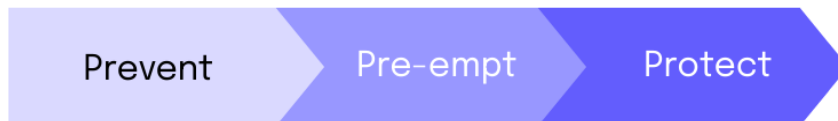
Tämän päivän väkivaltainen äärioikeistolaisuus on ottanut vaikutteita suurelta osin 1980-luvun yhdysvaltalaisilta uusnatsiryhmiltä, joissa suosittiin johdotonta vastarintaa, pienten solujen muodostusta ja akselerationismia. Väkivaltaisen ja rasistisen skinhead-liikkeen nousun 1980- ja 1990-luvuilla jälkeen nykyaikainen väkivaltainen äärioikeistolaisuus muodostuu sekalaisesta joukosta organisaatioita, puolueita ja löyhästi järjestäytyneitä ryhmiä, jotka vaihtelevat ajan mittaan ja usein hajoavat sisäisten konfliktien tai erimielisyyksien seurauksena. On olemassa ryhmiä, jotka muodostivat poliittisia puolueita saadakseen poliittista vaikutusvaltaa, elitismipohjaisia organisaatioita, joissa mahdollisten jäsenten tulee todistaa sitoutuneisuutensa ryhmään ja sen aatteeseen (usein väkivaltaisilla teoilla), ja löyhästi järjestäytyneitä verkostoryhmiä, jotka tukevat akselerationismin ideoita ja strategiaa. Ruotsin uusnatsilikettä pidetään erityisen väkivaltaisena eri uusnatsiryhmien jäsenten 1990-luvun puolivälistä lähtien tekemien useiden murhien ja väkivaltaisten tekojen vuoksi.

Viime vuosien aikana Ruotsissa on tehty joukko yksittäisten toimijoiden tekemiä kouluhyökkäyksiä, joissa tekijällä on (kuten monissa muissakin maissa) suurelta osin salaliittonarratiiveihin perustuva ideologia, joka sisältää väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden elementtejä.

Organisaatiot

CVE-keskus (*Center mot våldsbejakande extremism*)

Ruotsin lähestymistapa väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden (samoin kuin muidenkin ääriilikeiden muotojen) selvittämiseen perustuu kolmeen pilariin:



Jotta rikos tai väkivaltainen ääriilikeiteko voidaan katsoa tehdyksi, kolme vaatimusta on täytyttävä: (1) on oltava motivoitunut tekijä; (2) pätevä holhoaja puuttuu; ja (3) on oltava soveltuva kohde. Ruotsin lähestymistavan kolme pilaria selvittävät vastaavasti näitä kolmea aspektia: **Ehkäise**-pilari pyrkii poistamaan tekijän mahdolliset motivaatiot. **Estä**-pilari rajoittaa väkivaltaisen teon tapahtumisen mahdollisuuksia. **Suojele**-pilari taas pyrkii

⁽¹⁾ Helené Löw, Nazismen i Sverige 1924-1979. Ordfronts förlag.

suojaamaan mahdollisia kohderyhmiä, kun kahdessa ensimmäisessä pilarissa on epäonnistuttu. CVE-keskuksen työ lukeutuu Ehkäise-pilariin ja toimii kansallisella tasolla.

CVE-keskuksen mukaan seuraavat neuvot on tärkeä ottaa huomioon, kun määritetään ennaltaehkäisyn strategiaa:

- Varmista, että paikallisen tason toimijoilla on resurssit, rakenteet ja tiedot väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden tunnistamiseen ja selvittämiseen.
- Jos kansallinen strategia on olemassa, paikallisten viranomaisten tulee käyttää tätä pohjana omalleen. Tällaisen strategian hyödyntäminen on helpompaa kuin omien paikallisten lähestymistapojen kehittäminen tai jopa nykyisen strategian vastaisesti toimiminen.

CVE-keskuksen rakenne

Liikkuva tukitiimi

Liikkuva tukitiimi tarjoaa tarpeiden mukaista tukea paikallisille viranomaisille, joilta saattaa puuttua tietyt tiedot, asiantuntemus tai käytännön taidot. Tiimi on hyvin monimuotoinen: se koostuu muun muassa asiantuntijoista poliisivoimista, sosiaalityöntekijöistä ja uskonnollisista johtajista. Monimuotoisuus auttaa tiimiä tarjoamaan monentyyppistä tukea paikallisella tasolla.

Ensimmäisten Daeshin hallitsemilta alueilta palaavien paluumuuttajien saavuttua Ruotsiin CVE-keskuksen paikallisella tasolla tarjoama tuki muuttui merkittävästi. Teoreettisesta koulutuksesta siirryttiin käytännönläheisempään ja räätälöidymppään lähestymistapaan. Tämä vaikutti vastaavasti väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden yhteydessä tarjottavaan tukeen paikallisella tasolla. CVE-keskus pyrkii erityisesti tarjoamaan tukea, mutta päätökset siitä, saavatko mahdollisesti radikalisoituneet yksilöt ja väkivaltaisten äärioikeistolaisten tekojen tekijät tiettyä (ammattillista, taloudellista, koulutuksellista) tukea, tekevät paikalliset alan viranomaiset. Tarjottavan tuen laajuus näille yksilöille riippuu siis kunnasta.

Tietotiimi

Tämä tiimi keskittyy tekemään tutkimusta ja keräämään tietoa nykyisistä Ruotsin (oikeistolaisten) ääriliikkeiden kehityssuunnista. Tiimi koostuu aiheen asiantuntijoista ja tutkijoista.

Lisäksi tietotiimi kehittää työkalua, jolla arvioidaan CVE-keskuksen työtä. Arviointia monimutkaistaa se, että muutamina viime vuosina väkivaltaisten ääriryhmien ja yksilöiden kehitys on ollut jatkuvaa, joten niistä ajan tasalla pysyminen ja interventioiden räätälöinti on vaikeutunut.

Koulutustiimi

Koulutustiimi pyrkii levittämään tietotiimin keräämää asiantuntemusta järjestämällä seminaareja, webinaareja, podcasteja jne. väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden ja radikalisaation parissa toimiville toimijoille. Nämä koulutustoimet on suunnattu muun muassa poliisivoimille, paikallisille viranomaisille ja kansalaisjärjestöille.

CVE-keskuksen kokemuksen mukaan paikallisilta viranomaisilta usein puuttuu asiantuntemusta ja resursseja, joita tarvitaan mahdollisesti radikalisoituneiden yksilöiden tunnistamiseen ja selvittämiseen yhteisöissään, erityisesti pienissä kunnissa. Tähän vastaamiseksi koulutustiimi kehitti arviointityökalun, jonka avulla ensilinjan toimijat, kuten opettajat, voivat paremmin arvioida huolenaiheena olevien yksilöiden ongelmia. Tämä tukee heitä perusteellisempien "huoliraporttien" kirjoittamisessa, kun halutaan ilmaista yksilön mahdollinen tuen tarve.

Yhteistyötiimi

Yhteistyötiimi helpottaa ja koordinoi sellaisten valtiollisten organisaatioiden sekä kansalaisjärjestöjen verkostoa, jotka työskentelevät väkivaltaisen ääri liiketoiminnan ehkäisyn parissa. CVE-keskuksella itsellään ei ole paikallista toimintaa, mutta se on läheisesti yhteydessä kuntien ja paikallisen tason organisaatioiden kanssa.

Exit Sweden (Fryshuset)

Tukholman Fryshuset-nuorisotalossa toimivan Exit Sweden -ohjelman interventiot on tarkoitettu irtauttamaan yksilöitä muun muassa ääri liiketoiminnan ympäristöistä. Exit-työntekijät tekevät työtä asiakkaiden kanssa

tapauskohtaisesti mukauttaen lähestymistavan yksilön tarpeisiin sopivaksi. Interventio voi kestää muutamasta viikosta vuoteen, vuoteen ja puoleen tai monimutkaisissa tapauksissa jopa useampaan vuoteen. Kun asiakkaalla on hyvä tukijärjestelmä – niin kuin yleensä on nuorten yksilöiden tapauksessa – muutama tapaaminen saattaa riittää.

Vaikka yksityiskohdat riippuvatkin tapauksesta, Exit Sweden -interventiot perustuvat viiden vaiheen lähestymistapaan, joka ohjaa Exit-työntekijää työssään asiakkaan kanssa. Erityisesti kolme ensimmäistä vaihetta on vaikeampi, muttei kuitenkaan mahdoton, toteuttaa verkossa. Siksi ne onkin parempi toteuttaa kasvotusten.

Analysointi

Tässä vaiheessa Exit-työntekijä pyrkii keräämään mahdollisimman paljon tietoja. Koska asiakkaat saattavat toisinaan yrittää manipuloida tätä prosessin vaihetta esimerkiksi yrittämällä esittää tärkeämpää jäsentä ryhmässä kuin he todellisuudessa ovat, kyselylomakkeiden käyttöä ei suositella. Tiedot kannattaa enemmän kerätä keskustelujen kautta. Lisäksi ei tule järjestää yksittäistä tietojen keräämiseen tarkoitettua keskustelua; on parempi luoda sellainen sosiaalinen ympäristö, jossa kysymysten esittäminen ja tiedon jakaminen tuntuu luonnolliselta. On myös tärkeää olla tietoinen siitä, että asiakkaat saattavat vaistomaisesti vastata tavalla, johon heidät on koulutettu. Tämä ei tarkoita sitä, etteivät he tahtoisi auttaa, mutta joidenkin käyttäytymismallien unohtaminen vie aikaa.

Kerätyt tiedot voidaan jakaa kolmeen ryhmään:

- **Kovat faktat:** esim. sisarusten määrä, ikä, koulutuksen taso, työhistoria jne.
- **Pehmeät faktat:** Näihin lukeutuvat sosiaaliset ja emotionaaliset kompetenssit, arviot siitä, onko henkilöllä mielenterveyden ongelmia, väkivaltakapasiteetti jne. Jos Exit-työntekijä epäilee asiakkaan olevan vaaraksi itselleen tai muille, lääketieteen tai mielenterveyden ammattilaiset kutsutaan avuksi.
- **Erityistekijä(t):** Se, missä määrin yksilö haluaa irtautua, vaihtelee, mutta kullakin on tarinansa ääriyhmään päättämisestä ja syynsä sille, miksi he haluavat nyt irtautua. Näiden tekijöiden selvittäminen auttaa Exit-työntekijää selvittämään, onko Exit Sweden oikea paikka asiakkaalle (tällä hetkellä) ja kuinka realistisia asiakkaan tavoitteet ovat hänen historiansa ja tämänhetkisen tilanteensa perusteella. Jos asiakkaalla on huume- tai alkoholi-ongelma, hän saattaa ongelman vakavuudesta riippuen tarvita kuntoutusta ennen kuin hän voi osallistua Exit-ohjelmaan.

Uskottava viestinviejä

Sellainen henkilö ei voi irtauttaa ääri liiketoiminnassa mukana olevaa yksilöä, jota tämä ei pidä uskottavana. Asiakkaan tulee uskoa, että Exit-työntekijä voi ymmärtää häntä. Jos uskottavana viestinviejänä toimiminen vaikuttaa ongelmalliselta tietyn yksilön kanssa, on mahdollista käyttää ”sillanrakentajana” toista henkilöä, jota asiakas pitää uskottavana ja joka tukee Exit-työntekijää. Tämä voi auttaa muuttamaan asiakkaan näkemyksen Exit-työntekijästä.

Uskottavan viestinviejän löytämisessä on välttämätöntä, että käytettävissä on monipuolinen tiimi Exit-työntekijöitä. Näin on helpompaa löytää asiakkaalle soveltuva henkilö.

Entiset ääri liikkeen jäsenet voivat toimia Exit-työntekijöinä. Monissa tapauksissa entiset jäsenet nähdään helpommin uskottavina viestinviejinä, sillä heillä on asiakkaan kanssa samankaltaisia kokemuksia ääri liiketoiminnan ympäristöstä. Kuitenkin vain hyvin rajallinen määrä entisiä jäseniä soveltuu Exit-työhön. Organisaatioiden tulee varmistaa ennen yksilön kanssa työskentelyä, että hän todella on luopunut radikalismista. Tällöinkin on olemassa retkahtamisen mahdollisuus, jos hän esimerkiksi toimii liian monen asiakkaan kanssa, joihin hän samaistuu, tai jos hän tapaa asiakkaan, jolla on häneen syvästi vaikuttava tarina tai trauma. Lisäksi entiset ääri liikkeen jäsenet saattavat toimia roolimallina erityisesti nuorille asiakkaille entisessä ääri liikkeen roolissaan ja radikalisoida yksilöä entisestään. Siksi entisten jäsenten kanssa työskenneltäessä on oltava erityisen varovainen.

Liitto

Tässä vaiheessa Exit-työntekijä luo luottamukseen perustuvan suhteen asiakkaan kanssa. He etsivät asioita, jotka ovat heille yhteisiä ja jotka eivät liity asiakkaan aiempaan ääriilike-elämään. Luottamusta rakennetaan kokemalla asioita yhdessä mielellään aktiviteettien kautta, kuten retkeilemällä, käymällä lounaalla ravintolassa tai kuntosalilla yhdessä – mikä tahansa asiakkaasta mukavalta tuntuva tekeminen käy. Tässä vaiheessa on tärkeää helpottaa muutosta ja rakentaa luottamusta ja toimivaa liittoa toiminnallisen uudelleensopeuttamisen kautta ratkaisemalla käytännön ongelmia yhdessä asiakkaan kanssa, ei hänen puolestaan. Hyvä perusta uuden elämän rakentamiselle on perusasioiden, kuten kodin ja työpaikan, järjestäminen kuntoon sekä ääriilikeen ympäristöstä poistuminen.

Kun alussa on tärkeää tehdä asiakkaalle mukavilta tuntuvia aktiviteetteja, myöhemmässä vaiheessa taas on tärkeää haastaa häntä poistumaan mukavuusalueeltaan. Exit-työntekijät voivat toimia esimerkkinä tekemällä itse sellaisia asioita, jotka eivät tunnu heistä mukavilta, ja jakamalla kokemuksensa tästä syntyvästä epämukavuudesta asiakkaan kanssa.

Luottamuksen rakentamisessa vilpittömyys on ehdottoman tärkeää. Liiton rakentamista on mahdollista manipuloida esimerkiksi luomalla ongelmia ja sitten ratkaisemalla niitä, mikä vahvistaa sidettä. Tässä on kuitenkin riskinsä: jos asiakkaalle selviää, että tilanne oli tekaistu, luottamuksen palauttamisesta tulee entistä monimutkaisempaa, ellei jopa mahdotonta. Siksi luottamuksen rakentamisen tulee perustua aitoon tukeen ja haluun edistää muutosta.

Myös liiton luonnissa entisten ääriilikeen jäsenten kanssa työskentelyyn liittyy riskejä. Yhteneväisyyksiä asiakkaan ja Exit-työntekijän välillä löytyy helposti ääriryhmään kuulumisen kokemuksesta. Tästä maailmasta asiakas kuitenkin pyritään irtauttamaan. Tämä ei tarkoita, että on mahdotonta työskennellä sellaisten Exit-työntekijöiden kanssa, joilla on kokemusta ääriilikeistä. Heidän tulee kuitenkin tietoisesti välttää erehtymästä vertailemaan asiakkaan kanssa "sotatarinoita" ja kokemuksia vanhasta elämästä luottamuksen rakentamiseksi.

Radikalismista luopuneen käytöksen normalisointi

Tässä vaiheessa Exit-työntekijä auttaa asiakasta huomaamaan, millaista on jättää ääriilikeen ympäristö ja kuinka normaalissa yhteiskunnassa käyttäytytään ja osallistutaan. Mitä kauemmin yksilö on ollut osa ääriryhmää, sitä enemmän hänellä on opittuja käyttäytymistapoja, jotka sopivat aiempaan tilanteeseen mutta eivät toimi, kun ollaan vuorovaikutuksessa uudessa prososiaalisessa ympäristössä ja rakennetaan uutta sosiaalista identiteettiä. Exit-työntekijä auttaa asiakkaita tulemaan tietoisemmiksi sopimattomista käyttäytymistavoista ja korvaamaan ne soveltuvammilla. Asiakkaiden saattaa myös tarvita oppia käyttäytymistapoja, joilla kompensoidaan sitä, miltä he vaikuttavat muiden silmissä. Erityisesti silloin, jos he yhä pukeutuvat tavalla, joka yhdistetään tiettyyn väkivaltaiseen liikkeeseen tai ääriryhmään, tai heillä on paljon tai tietynlaisia tatuointeja, heidän tulee tehdä käytöksellään selväksi, etteivät he tarkoita mitään pahaa.

Vaikutus

Viimeisessä vaiheessa Exit-työntekijä voi alkaa antaa asiakkaalle neuvoja siitä, mitä kannattaa tehdä tai olla tekemättä, ja vaikuttaa tiettyihin päätöksiin. Tämä voi liittyä esimerkiksi sellaisen ystävyysuhteen tai muun suhteen päättämiseen, joka vaikuttaa negatiivisesti asiakkaan edistymiseen. Edellinen vaihe ja tämä viimeinen vaihe limittyvät usein.

Tätä ja edellistä vaihetta ei voi saavuttaa **varmistamatta ensin, että luottamukseen perustuva suhde** on rakennettu ja että asiakas kokee Exit-työntekijän uskottavaksi viestinviejäksi. Muussa tapauksessa asiakkaan ohjaaminen pois ääriilikeen ympäristöstä ja neuvon antaminen sopivasta käyttäytymisestä on vaikeampaa, ellei täysin mahdotonta. Lisäksi yllä mainittu prosessi ei ole suoraviivainen. Vaiheet 1–3 on oltava suoritettu, ennen kuin voidaan siirtyä vaiheisiin 4 ja 5. Voi kuitenkin olla tarpeen kerätä lisätietoja tai luoda uudelleen luottamusta ja uskottavuutta asiakkaan silmissä koko prosessin ajan. Tämä voi olla tarpeen isoissa elämäntapahtumissa tai silloin, kun ei vaikuta mahdolliselta irtauttaa asiakasta ääriilikeen ympäristöstä. Jälkimmäisessä tapauksessa on mahdollista, että Exit-työntekijältä jäi selvittämättä joitain välttämättömiä tietoja vaiheessa 1 tai että työntekijän ja asiakkaan välinen suhde ei ole niin vahvalla pohjalla kuin luultiin.

Keskustelun kohokohdat

Organisaatioiden esityksistä kerättyihin tietoihin liittyen osallistujat keskustelivat väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden ilmenemismuodoista heidän omissa maissaan, heidän huomaamistaan huolestuttavista kehityssuunnista sekä puutteista maansa ongelman käsittelytavoissa. Seuraavassa on joitain keskustelun pääkohtia.

- Median (enimmäkseen perinteisen median) roolista keskusteltiin laajasti. Osallistujat eri jäsenmaista mainitsivat valtavirtamedian tuotantoja, jotka heidän mielestään saattavat vaikuttaa negatiivisesti haavoittuvaisiin yksilöihin. Toisaalta media haluaa jakaa tietoja laajasti eri aiheista, mutta toisaalta tällaiset median tuotannot saattavat osaltaan levittää ääriyhmiä ideologiaa. Seuraavat esimerkit jaettiin:
 - "Ons Moederland" (Kotimaamme) on hollantilainen dokumentti äärioikeistoryhmän *Nederlandse Volks-Unie* (Alankomaiden kansanunioni) johtajasta Constant Kustersista. Dokumentissa Kusters profiloituu muun muassa omistautuneeksi isäksi. Tämä saattaa tehdä katsojista alttiimpia hänen ideoilleen tai antaa katsojille esimerkin lasten kasvattamisesta ääriliikkeen ympäristössä.
 - "Generation Hate" on Al Jazeeraan tutkiva sarja ranskalaisesta *Génération Identitaire* (identitäärisukupolvi) -liikkeestä. Sarjassa toimittaja soluttautuu ääriyhmään. Sarjassa näytetään ryhmän jäseniä hyökkäämässä muslimeja ja arabeja vastaan ja soluttautumassa ranskalaiseen poliittiseen puolueeseen.

Osallistujat olivat yhtä mieltä siitä, että valtiolla on vastuu erityisesti valtion rahoittaman median kohdalla siitä, että tiedotusvälineet ovat tietoisia siitä, että tällaisten viestien välittäminen voi tukea ääriliikkeiden ideologioiden leviämistä.

- Useissa jäsenmaissa oikeistoääriliikkeet hyväksikäyttävät maan itsenäisyyspäivää narratiivinsa levittämiseen:
 - Suomessa 6. joulukuuta järjestettävä uusnatsiliikkeen itsenäisyyspäivän marssi esitetään yleisölle itsenäisyyden juhlistamisena, mutta todellisuudessa se aktiivisesti sulkee ulkopuolelle "ei-suomalaiset". Aiempina vuosina poliisin on täytynyt poistaa kulkueesta muun muassa Suomessa kielletyn Pohjoismaisen vastarintaliikkeen oikeistosymboleja.
 - Myös Puolassa oikeistoryhmät kaappaavat itsenäisyyspäivän juhlinnan omaan tarkoitukseensa. Juhlintaa esitetään "koko perheen" tilaisuuksina, mutta todellisuudessa siinä levitetään oikeistoideologiaa ja mukaan kutsutaan muiden eurooppalaisten oikeistoryhmien jäseniä.

Keskusteluissa kiinnitettiin huomiota siihen, että monet maat eivät vaikuta tietävän, kuinka kansallisesti tärkeiden päivien kaappaamiseen tulee vastata. Tämä johtuu erityisesti siitä, että monet ääriyhmiä tietävät tarkalleen, kuinka pysyvät lain sallimissa rajoissa järjestäessään näitä mielenosoituksia.

- Ruotsin tapaan monet EU-jäsenmaat kamppailevat väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden viime vuosien kehityssuunnan kanssa. Ideologioiden moninaisuus ja niistä osien poiminta ja yhdistely omaksi ideologiaksi ("salaattibaari-ideologia") tekee ongelman selvittämisestä yhä monimutkaisempaa. Lisäksi oikeiston (ääriliikkeiden) narratiivien normalisointi julkisilla ja poliittisilla areenoilla luo entistäkin enemmän haasteita. Se, mitä pidetään "normaalina", siirtyy siis kohti oikeaa laitaa, mikä luo yleisössä kasvualustaa yhä äärimmäisempien näkemysten hyväksynnälle. Olennainen lähestymistapa tähän oikeistonarratiivien normalisointiin vastaamiseen on investointi terveen kansalaisyhteiskunnan luomiseen. Esimerkkinä tästä on Saksan Demokratie leben! -ohjelma, joka "edistää kaikkialla Saksassa projekteja, jotka kehittävät ja testaavat uusia ideoita ja innovatiivisia lähestymistapoja demokratian tukemiseen, monimuotoisuuden kehittämiseen ja ääriideotoiminnan ehkäisyyn" ⁽²⁾.
- SMART Hubs eli [Stakeholder Multisectoral Anti-Radicalisation Teams](https://www.stakeholder-multisectoral-anti-radicalisation-teams.eu/) -tiimit ovat osa EU:n rahoittamaa INDEED-projektia ⁽³⁾, ja ne keskittyvät arvioinnin kehittämiseen ja vahvistamiseen väkivaltaisen ääriideotoiminnan ehkäisyssä ja siihen vastaamisessa (P/CVE) sekä radikalismista luopumisesta Euroopassa. SMART Hubs kokoaa yhteen erilaisia sidosryhmiä, kuten ensilinjan toimijoita, päättäjiä ja opetus- ja

⁽²⁾ Katso: <https://www.demokratie-leben.de/en/programme>

⁽³⁾ Katso: <https://www.indeedproject.eu/>

akateemisten alojen edustajia, jotka ovat aktiivisesti mukana P/CVE:n suunnittelussa, käyttöönotossa ja arvioinnissa sekä radikalismista luopumisen hankkeissa, kuten käytännöissä ja strategioissa, pitkän aikavälin ohjelmissa, lyhyen aikavälin toimissa ja ad hoc -interventioissa. SMART Hubs perustetaan INDEED-konsortiossa edustettuina oleviin 15 maahan ympäri Eurooppaa. SMART Hubs -tiimit käsittelevät, kehittävät ja levittävät arviointikulttuuria P/CVE:n ja radikalismista luopumisen aloilla.

Seuranta

(Perinteisen) median roolin keskusteluun liittyen esitettiin kysymys siitä, missä laajuudessa ääriyhmien toimintaa esittelevät dokumenttiohjelmat ja raportit voivat vaikuttaa haavoittuvaisiin yksilöihin. Suositellaan seurantakokousta, jossa tästä asiasta keskustellaan median edustajien kanssa ja jonka tarkoituksena on luoda ohjeet tällaisten aiheiden lähestymiseen.

Osallistujat sekä muut tästä tutkimusvierailusta kiinnostuneet pitivät syvempää tutustumista yhden maan väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden kaltaisen ongelman selvittämisen lähestymistapaan erittäin merkityksellisenä. Näin on erityisesti väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden tapauksessa, sillä sitä ei pidetä yhtä vakavana ongelmana kaikissa EU-jäsenmaissa. Lisätutkimusvierailujen järjestäminen aiheesta, joko sitten Ruotsiin tai johonkin toiseen EU-jäsenmaahan, olisi siis hyödyllistä ensilinjan toimijoille Euroopassa. Osallistujat tunnistavat väkivaltaisen äärioikeistolaisuuden muuttuviin ja dynaamisiin liikkeisiin liittyvän koulutuksen, tiedottamisen ja käytäntöjen jakamisen tärkeyden. Tämän vuoksi tutkimusvierailujen lisäksi RAN:n tulee jatkaa keskittymistä väkivaltaiseen äärioikeistolaisuuteen raporteissa ja muussa toiminnassa.

Lisäluettavaa (englanniksi)

- RAN-loppuraportti, 2021: [New offender types & appropriate measures of Exit work](#) (Uudet tekijätyypit ja asianmukaiset Exit-toiminnan toimenpiteet)
- RAN-erikoisraportti, 2021: [National hubs supporting local actors in P/CVE – practitioners’ insights](#) (Kansalliset keskuskeskukset, jotka tukevat paikallisia toimijoita P/CVE-toiminnassa – toimijoiden näkemykset)
- RAN-erikoisraportti, 2022: [The role of civil society organisations in exit work](#) (Kansalaisjärjestöjen rooli Exit-toiminnassa)
- EU:n INDEED-projekti SMART Hubs [-esittelyvideo](#)
- RAN, 2019: [Factbook – Far-right extremism](#) (Tietokirja – äärioikeiston ekstremismi)
- RAN Spotlight, 2020: [Violent right-wing extremism in focus](#) (Keskiössä väkivaltainen äärioikeistolaisuus)
- RAN-loppuraportti, 2021: [Digital EU-USA study visit](#) (Digitaalinen EU–USA-tutkimusvierailu)
- RAN FC&S -loppuraportti, 2021: [Violent right-wing extremism in communities](#) (Väkivaltainen äärioikeistolaisuus yhteisöissä)